

Historien om...

... arrendegården Dyvik, ¼ mantal under Årsta

©Copyright Mauritz Henriksson 2010

Första året jag kan finna Dyvik i mantalslängderna (mtl) är 1666. Brukaren hette Pehr. Han var gift, men hustruns namn var inte angivet. Inte heller hans efternamn. Pehr och hans hustru fanns med 1678, och då får jag veta att han hette Pehr Andersson. Hustrun hette Maria, det får jag veta genom dödboken. Den 12 juni 1682 avled "*hustrun Maria i Dyvik*". Pehr står som brukare i slutet av 1682, men utan hustru. Vart han tog vägen sedan framgår inte

I vigselboken framgår att den 9 september 1683 gifte sig "*Lars Larsson i Dyviken med Anna (? Agnes eller Agneta?) Larsdotter*". Jag kan inte se att det paret fick några barn. De fanns kvar på Dyvik t.o.m. 1689.

Året 1690 hette brukaren Olof Mickelsson. Lite senare framgår att hustrun hette Anna. De fick första barnet, dottern Brita, i maj 1692. Hon avled 3 juli samma år. Nästa barn, sonen Erik, föddes 5 februari 1695. Några fler barn blev det inte. "*Hustrun Anna i Dyvik 37 år*" avled 30 november 1703. Troligtvis hade hon varit sjuklig, för redan 1696 stod Olof Mickelsson som utan hustru. År 1700 var sista året Olof står som brukare, med tillägget "utfattig".

1702 stod Jöns Olofsson skriven som brukare av gården. Han hade gift sig 28 oktober 1700 med Margareta Pährsdotter. De hade fått första barnet, Anna, på Säfnäs 11 juni 1702. Säfnäs stod sedan öde i flera år. Jöns och Margareta fick sedan ytterligare fem barn på Dyvik. Alla tycks ha överlevt småbarnsåren. Föräldrarna blev dock inte så gamla. "*Jöns Olofssons hustru i Dyvik 38 år*" avled 6 juni 1715. Jöns gifte om sig 18 januari 1716 med Karin Hansdotter. Men han avled redan 10 mars 1717, 44 år gammal.

Efterträdare på gården blev Erland Johansson, gift med Kierstin (eller Kristin) Eriksdotter. När de gift, eller var de kom ifrån, har jag inte funnit. De fick sönerna Erland 1721, Anders 1723 och Olof 1726. Enligt mtl fanns Erland och hans hustru kvar på Dyvik 1730.

Sedan fattas mtl för åren fram till 1736. Då hette brukaren Anders Mattsson. Möjligen kan det vara samma "*Anders Mattsson på Finkarudd*" som hade gift 15 oktober 1732 "*med Maria Eriksdotter*". Anders kan i så fall ha varit son till Matts Bengtsson, som var den som var mantals-skriven på Finkarudd under 1720-30 talen. Något belägg för den teorin kan jag dock inte finna. Paret fick inga barn, i alla fall inte på Dyvik.

Dessutom kanske hela teorin faller, när jag i dödboken 23 februari 1741 finner "*Maria Simons-dotter i Dyvik, 52 år*", hade dött. Det framgår inte om denna Maria var piga, hustru eller änka på gården. Det är farligt att ge sig på gissningslekar.

1744 fanns en ny brukare på gården. Hans namn var Anders Larsson. Vem hans hustru var framgår inte i mtl. Däremot står noterat tre barn. Döttrarna Karin och Anna, samt sonen Lars. Men ingen ålder på någon av dem. Från perioden 1755 - 1769 finns det husförhörslängder (hfl). Där kan jag se att hans hustru hette Brita, och var 59 år. Dottern Karin hade förmodligen flyttat hemifrån, dotter Anna var 17 år och sonen Lars 20. Senare framgår att Lars var född 10 december 1738. Ingen av dem var födda i Österhaninge förs. Brukaren Anders Larsson dog 12 december 1756, han var då 56 år.

Änkan Brita stod kvar som brukare på Dyvik. Sonen Lars gifte sig 11 oktober 1761 med Maria Larsdotter i Huset. Maria var född 19 september 1742 på Stegsholm. De tog över arrendet på går-den. Lars och Maria fick aldrig några barn. De flyttade till Askvik som inhysingar 1797. Lars avled där redan i april samma år. Änkan Maria flyttade något år senare till Stegsholm. Hon dog där 19 februari 1803.

Arrendet på Dyvik hade troligtvis tagits över av Anders Pärsson redan 1793. Anders var född 1759, hade kommit till Dyvik från Ornö omkring 1787-88 som dräng. Något år senare hade änkan Brita Mattsdotter kommit från Nämdö. Hon var född 1760, och hade med sig sonen Jan Erik Mattsson, född 15 mars 1788 på Nämdö.

Far till barnet var torparen Matts Jansson i Rörstrand på Nämdö som drunknat 28 september 1787, 31 år gammal. Anders och Brita gifte sig i Dyvik 28 december 1789. De fick dottern Anna 18 april 1791 och sonen Peter 18 december 1794. Familjen flyttade till Årsta 1797, han blev fiskare där.

Dyviks togs över av Nils Ersson, född 1766. Han var gift med Stina Ersdotter, född 15 november 1765. De kom från Stadsberga, hade dotter Brita som var född där 6 augusti 1795. På Dyvik fick de sonen Erik 10 augusti 1798. Den familjen flyttade till Högsta 1802.

Samma år blev Jan Zackrisson arrendator på Dyvik. Han var född 28 oktober på Stymninge, hade gift sig 29 oktober 1797 med Anna Maria Svensdotter på Tomta. Hon var född där 23 oktober 1777. När de kom till Dyvik hade de bott på Bihagen, fått dottern Stina där 15 december 1800. På Dyvik fick de dottern Anna 9 juni 1807. Jan och Anna Maria flyttade till Oxnö i början av 1810. Där fick de dottern Catharina 21 juli samma år. De tog sedan arrendet på Hasslinge 1813.

Arrendet på Dyvik togs över av Matts Andersson. Han var född 5 april 1778 på Simpvik, gift med Anna Olsdotter, född 25 september 1782 på Husby. De fick sonen Olof 1810 som avled 7 juli 1812. Nästa barn, Matts, föddes 16 september 1814. Mor Anna avled samma år den 31 oktober. På gården bodde även Matts mor, Brita Mattsdotter, och Annas far Olof Larsson. Han flyttade till Simpvik när Anna dog. Brita Mattsdotter dog 6 november 1816.

Matts Andersson gifte om sig 21 juli 1815 med Christina Clasdatter, född 21 mars 1756 på Stora Liåker. Christina hade blivit änka tre gånger innan, och bott på Sunnansund som änka i många år. Matts och Christina flyttade som första innevånare till torpet Knoga under Oxnö 1826.

Ny arrendator blev Sven Svensson, född 9 augusti 1794 på Tomta. Han hade gift sig 10 oktober 1819 med Christina Catharina Olsdotter, född 3 oktober 1798 på Ekeby i Västerhaninge socken. De hade bott på Frönäsudd, och fått dottern Anna Catharina där 3 mars 1822. På Dyvik fick de Greta Christina 16 november 1828.

Förutom familjen Svensson bodde där också flera pigor och drängar. Bland pigorna kan nämnas Maria Brita Olsdotter. Hon var syster med Christina

Catharina,, men tre år yngre. Maria Brita var hustru till pehr Ersson som bodde, och tjänade, hos Nils Ersson i Berga. Med honom hade hon sonen Jan Erik, född 27 september 1825 på Gammelgården. Hon flyttade till maken på Berga. De fick sedan sonen Sven 15 juni 1831, men bodde då på Söderby. Lille Sven lämnades till systemen på Dyvik och blev fosterbarn där.

Sven Svenssons syster Greta Stina Svensdotter, född på Tomta 3 februari 1788, kom också till Dyvik. Hon hade blivit änka på Huset efter Nils Jansson som dött där 20 mars 1835. Deras dotter Anna Brita Nilsdotter, som var född på Muskö, var också med. Moder, Greta Stina, avled 26 december 1838, och dottern 10 februari 1839.

Familjen Svensson fick ytterligare två egna barn på gården. 20 april 1836 föddes Brita Lovisa, och 16 januari 1839 föddes Carl Erik.

Äldsta dottern, Anna Catharina, gifte sig 10 november 1844 med Per Gustaf Pettersson från Nämdö. De bosatte sig på Dyvik.

Sven och Stina Catharina flyttade med sina resterande tre egna, och fostersonen Sven, till Frönäsudd 1847. Dotter och måg flyttade då först till Askvik. Där fick de dottern Anna Lovisa 4 oktober 1849, innan de flyttade till Kärrmaräng samma år.

Ny bonde på Dyvik blev Anders Nilsson, född 19 mars 1809 på Tjurstå. Han var gift med Maria Christina Nilsdotter, född på Blista 11 november 1811. De hade bott på Askvik, och bägge deras barn var födda där. Anna Maria 18 februari 1841, och Nils Erik 16 februari 1844.

Med i flytten från Askvik kom också hans mor, änkan Catharina Pehrsdotter, drängen Anders Pehrsson, född på Simpvik 1 januari 1824, och pigan Stina Cajsa Jansdotter, född på Bihagen 29 september 1820.

Några år senare kom drängen Nils Persson, född på Broby 1795. I kolumnen anmärkningar, står det att han *"var illa känd"* och *"gift med Catharina Andersdotter som bor i Brännkyrka"*. Varför han var illa känd framgår inte, men det står också *"kylda tjänster"*, vad nu det kan innebära.

Drängen Nils fick senare sällskap av en annan dräng med tivelaktigt förflutet. Carl Magnus Carlsson/Borin, son till båtsmannen Borin på Flättjan. Carl Magnus var *"straffad för snatteri och förfalskning, 7 dagar på vatten och bröd"*. Vidare står det att han *"23/3 1850 undergick hemlig kyrkoplikt"* Till Dyvik kom en annan, f.d. båtsman Borin's son. tjänstegossen Carl Fredrik

Borin, född 1838. Han fick *"underhåll av fattigvården"*. Hans föräldrar hade dött på våren samma år han föddes med några veckors mellan-rum.

Pigan Stina Cajsa Jansdotter, som kommit med flytten från Askvik, gifte sig 25 oktober 1851 med drängen på Berget, Jan Olof Larsson. De flyttade till Dalarö samma år.

Pigan Beata Christina Wallin, född 1822 på Eriksberg, kom från Stora Liåker 1851. Hon gifte sig i oktober 1855 med drängen Anders Gustaf Simonsson på Stora Liåker. De två flyttade till Tegelludden.

1855 kom änkan Johanna Catharina Östergren. Hon var född på Wad 1812, varit gift med Per Pehrsson på Bihagen och fött deras enda barn där, Christina Sofia 20 mars 1846.

Arrendatorn Anders Nilsson avled 18 januari 1852. Hustrun, Maja Stina, gifte om sig 20 februari 1853 med drängen Anders Persson. Han som följt med från Askvik.

I bouppteckningen efter Anders Nilsson, som är daterad redan 5 februari samma år, kan man se att de hade det materiellt sett ganska gott. Det fanns gott om utrustning i köket. Såväl grytor och kastruller som tallrikar och bestick. Slöjdustrustning och andra verktyg likaså. De hade både enbets och parvagn, skrindor och källkar, klösharv och pinnharv. För fisket fanns både sjönot och landnot, samt flera båtar.

I ladugården fanns ett sto och ett föl, värderat till 60 resp. 20 riksdaler. En oxe, 40 riksdaler, 4 kor á 20 riksdaler, 5 får och en gumse tillsammans 11 riksdaler. Däremot inga höns, i alla fall inte i bouppteckning. Summa inventarier 603 riksdaler. De hade en inestående fordran på 33 riksdaler

Utöver denna fordran fanns inga kontanter eller bankmedel. Inestående arvmedel minskade tillgångarna med 135 riksdaler.

Behållningen blev 501 riksdaler

Protokollet hade nedtecknats av Lars Magnus Larsson i Sunnansund och Lars Larsson i Beteby.

Fattigprocenten hade erlagts med 40 Skilling.

Omgifta hustrun och hennes nye man behöll arrendet till mars 1862, då de flyttade till Hasslinge. Anders Persson dog där året efter. Men innan de flyttat dit, hade de fått de första fosterbarnen från Inrättningen. I november 1861 kom Adolf Eskil Fritiof Rydberg, född 1 september 1850 i Sthlm. Karolina Wilhelmina Norström, född 15 februari 1852 i Sthlm, samt Edmund Bernhard. Edmund var född 4 februari 1848 i Berlin i Tyskland. Alla tre följde med till Hasslinge.

Edmund Bernhard, som var äldst, var den förste att flytta tillbaks till Sthlm 1864. Han blev sedan trädgårdsmästare. Han gifte sig med Johanna Olsdotter, född 1850 i Nora i Västmanland. År 1880 bodde de i Torsåkers församling i Gävle-borgs län. De hade då fyra barn. Av barnens födelseorter att döma, hade familjen flyttat runt en del i landet. I tur och ordning kom de till världen 1872 i Uppsala län, 1873 i Stockholm, 1875 i Kopparbergs län, och 1879 i Hakarps församling i Jönköpings län.

Ny arrendator från 14 mars 1862 blev Anders Andersson. Han var född 29 augusti 1826 på Kycklinghagen, och gift med Sara Katarina Jansdotter, född 3 november 1814 i Norrskog på Torö. Hon hade fyra barn från sitt tidigare äkten-skap med Erik Larsson i Hasslinge. Sonen Gustaf, född 1845 men avled i januari 1863, dotter Erika Sofia 1847, sönerna Anders Axel 1849, och Lars Erik 1851. Alla fyra var födda på Hasslinge.

Erik Larsson hade dött i mars 1851. Anders, som då var son på Stora Liåker, och Sara Katarina hade gift sig 13 februari 1853. Han flyttade till Hasslinge. Där fick de gemensamma dottern Catharina Charlotta 13 oktober 1856. Åren 1858 – 62 bodde de på Simpvik.

På Simpvik hade de fått två fosterbarn från Inrättningen i november 1861. Frans Nicolaus Grundström, född 20 juli 1851, och Olivia Karolina Rosalia Schörling, född 11 februari 1851. De båda följde med till Dyvik.

I oktober 1862 kom även fosterbarnet Frans Oscar Jägerstedt från Inrättningen. Han var född 6 oktober 1855 och son till *"överkonstapelänkan Johanna Christina Jägerstedt på Tjärhovsgatan 84 i Sthlm"*. Hon hade också dottern Josefina Rosalia, född 1858. Frans Oscar flyttade tillbaks till sin mor och syster 1864.

Den tidigare nämnda fosterbarnet Frans Nicolaus Grundström, var son till f.d. extra vaktmästaren, senare dödgrävaren, Olof Petter Grundström och hans hustru Anna Maria Strömstedt. Han blev tjänstegosse vid 16 års ålder, men försvann, kom tillbaks, och försvann igen. Flera gånger. 1870 kom han för att begära arbets-betyg. Likadant 1872. Den 21 november samma år blev han dömd av Svartlösa häradsrätt för *"andra resan stöld och förlustig medborgerliga rättigheter i sex år"*. Nästa gång han visade sig i socknen var 1875, för att söka arbetsbetyg. Han var sedan skriven i Österhaninge under *"på socknen skriven utan bestämt hemvisst"*, i alla fall till år 1900. Därefter har jag ingen uppgift om honom.

Fosterbarnen från Inrättningen löste av varand-ra. De närmsta åren fanns det alltid fyra barn från Inrättningen på Dyvik.

Familjens egen son, Anders Axel, gifte sig 23 mars 1873 med dottern på Säfnäs, Britta Lotta Gustafsdotter, och flyttade dit.

Dottern Erika Sofia gifte sig 6 juli 1877 med Karl Robert Andersson och flyttade till Kikartorp.

Gemensamma dottern Catharina Charlotta gifte sig 3 december 1880 med sonen på Säfnäs, Karl Johan Gustafsson. De två blev kvar på Dyvik, och fick barnen Anna Charlotta 19 januari 1881, och Hedda Lovisa 17 mars 1883. De flyttade sedan fram och tillbaks mellan Dyvik och Säfnäs innan de till sist övertog arrendet på Dyvik. Där fick de sista barnet Berta Augusta 23 maj 1891.

Arrendatorn Anders Andersson avled 15 september 1891. Hans hustru Sara Katarina blev blind, men bodde kvar hos dotter och måg. Dessa flyttade dock först till Hasslinge 1902, sedan till Berga i Österhaninge. Sara Katarina dog 3 okt. 1903 på Dyvik.

Den nye arrendatorn hade kommit redan 1901. han var född på Andviken i Ösmo socken 12 juli 1873, och hette Gustaf Herman Jansson. Han var ogift när han kom. Men det löste sig.

Från Stegsholm kom Jenny Sofia Joachims-dotter/Ländén/Brodin. Hon hade två äktenskap bakom sig. Hon hade blivit änka för andra gången 7 januari 1904.

Jenny Sofia föddes 31 augusti 1867 på Thorhult i Kråksmåla förs., Kalmar län. Föräldrarna var bonden Joachim Jonsson och Mathilda Nilsson. Från hennes första äktenskap hade hon sonen Karl Sigfrid Gunnar, född 1890 i

Hedvig Eleonora församling i Sthlm, och dottern Anna Sofia, född i samma församling 1892. I sitt andra äktenskap födde hon Magda Elisabeth 1899 i Östra Ryds församling, och Karin Ingeborg 1900 i Håbo Tibble.

Nye arrendatorn Gustaf Herman och Jenny Sofia gifte sig på Dyvik 23 oktober 1905. Tillsammans hade de redan fått sonen Knut Gustaf den 13 januari samma år.

De sista fosterbarnen från Inrättningen var Simon Henning Joakim Smidt, född 16 oktober 1883 i Katarina församling i Sthlm. Han blev dräng på Östra Bondäng 1899, men flyttade till Sthlm året efter.

Gustaf Herman Karlqvist, född 4 augusti 1885 i Maria, Sthlm. Han flyttade till Sthlm i september 1901.

August Holger Larsson, född 31 oktober 1892 i Adolf Fredrik, kom från Östra Bondäng 1901. Flyttade därifrån i september 1908.

Den sist anlände, och den siste som lämnade Dyvik, var Karl Gustaf Gunnar, född 5 november 1900 på Kungsholmen. Han kom från Katarina 1907, flyttade tillbaks till Sthlm i november 1910.

Familjens (Jenny Sofia's) äldsta dotter, Anna Sofia, gifte sig i februari 1912, och flyttade till Grödinge. Hon avled på Eldtomta i Grödinge 1966.

Hennes syster Magda Elisabeth flyttade också till Grödinge och gifte sig. Hon blev änka 1979, och avled själv 1986 i Tumba.

Gustaf Herman Jansson och hans hustru tog de två yngsta barnen med sig och flyttade till Östertälje i mars 1917. De blev ägare till Skar-lunda 3 i Östertälje.

Den äldste av Jenny Sofia's söner, Karl Sigfrid Gunnar Ländén, gifte sig 11 februari 1917 med Ida Ulrica Sjögren, dotter på Tomta. Ida Ulrica var född 4 juli 1891 i Västerhaninge förs., men hennes familj hade kommit till Tomta 1897.

Den unga familjen tog över arrendet på Dyvik efter hans föräldrar. Redan innan de gift sig hade Ida fött deras enda barn, Filip Valdemar, den 17 april 1915.

Karl Sigfrid och Ida Ulrica bodde kvar på Dyvik 1957. Han avled i Handen 1972, och hon också i Handen 1977

Filip Valdemar bodde också i Handen när han dog i juni 2006.